

CEBULA (124) *sb f*

cebula (117), **cybula** (7); cybula *BibRadz, SkarŻyw*; cebula : cybula *SienLek* (16 : 2), *Calep* (4 : 2), *GostGosp* (9 : 1).

Obie samogłoski jasne (w tym raz e pochylone SienLek 230, w a 3 r. błędne znakowanie).

sg N cebula (50). ◇ *G* cebule (25). ◇ *D* cebuli (1). ◇ *A* cebulę (21). ◇ *I* cebulą (14). ◇ *L* cebuli (3).
◇ *pl N* cebule (1). ◇ *G* cebul (2). ◇ *A* cebule (6). ◇ *L* cebulach (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVIII w.

1. *Allium cepa* L. (Rost); *cebula* zwyczajna, roślina warzywna; *caepa* *Murm, Mymer*¹, *Mącz, Cn*; *caepe* *Murm, Mącz, Calep, Cn* (97) : *Cepa* [...] Czwypl Czebulá Cepe idem *Murm* 113; *Mymer*¹ 16v; Też gdy ią zmiełzałś łcebulą á s ładłem niedzwiedziem á przyłożyłś na zołzy albo na gruzły/ rośchodzi fię pod tym barzo dobrze. *FalZioł* I 12d; Vczyń na nie gąłczź z piotrułzki, ale lepśza iest z łcebulę/ bo czebula iest ciepła, która zagrzewa żołądek zimny *FalZioł* IV 42b; Theż czebule pieczoną rozmoczyć w driakwi á przykładać. *FalZioł* V 71; Wezmi dwie albo trzy Czebule *FalZioł* V 91v, I 2b, 27a, b [6 r.], c [4 r.], 50d (39); na rzeczy zimne polipana [sól] wywodzi z nich wilgotność zewnętrzną, iako widamy na rzodkwi albo cebuli. etc. *GlabGad* I7v, B3v, I3v [2 r.], I4; *Leop Num* 11/5; Włpominamy ná ryby kthorychełmy darmo vzywáli w Egipcie/ y ná ogorki/ máłony/ łuk/ cybulę y czofnek. *BibRadz Num* 11/5; ci byli cebulę y czofnek s Krákwłkiey ziemie wyiedli. *BielKron* 418v, 39v; *Caepa* vel potius *Caepa, Cebula. Mącz* 30c, 27d, 48a [2 r.], 125c; Kiedy poczuiemy iáką niechęć álbo zátkanie/ tedy mamy iesc iulzno z Winem białym: á žimie z Cebulą wárzoną *SienLek* 8; Albo vwierć trzy cebule/ á łoz ię w pół gárncá winá dobręgo *SienLek* 168v, 8v [2 r.], 9v, 54, 63, 83v (19); *GórnDworz* F; álec y pieczenia s cebulą po proftu wierz mi iż też to nie zła pomocnicá do tego *RejZwierc* 61, 111v, 241; *BielSpr* 49; *Oczko* 14v; vmyślił czterdzieści dni poftu w iednym dole/ ná dziełiáci žemłach/ á ośmi cybulách odpráwić. *SkarŻyw* 472. *Calep* 148b; *GostGosp* 24, 68, 72 [4 r.], 76 [2 r.], 122, 167; Dżeśięćiná zupełnie ma bydź dawáná/ wyiáwłzy Rzepę/ mák/ kápułtę/ cebulę/ czofnek/ y iné rzeczy tym podobné ná ogrodzie fie rodzące. *SarnStat* 185.

W charakterystycznych połączeniach : cebula okrągła, przedługowata.

Zwrot: peryfr. »cebule jeść« = płakać (1): y połtał ku Bijálłowi aby wyłzedł z miałta, á o przymirzenie rokował, odpowiedział, gdy bych wyłzedł, łnadzby Prienanie czebule [!] iedli (iakoby rzekł łnadz by płakali) BielŻyw 14.

Zestawienia: »cebula biała« (1): á zwłáłzcza cżirwona czebula á przedługowata iest mocnieyśza j ołtrfza niżli okrągła cebula y biała FalZioł I 27b.

»czyrwona cebula« (1): FalZioł I 27b cf »cebula biała«

a. *Allium ascalonicum* (Rost); *szalotka* (1) :

Zestawienie: »cybula askalońska«: Ascalonia – Cibula Ałcalonską. Calep 101a.

2. *Allium ampeloprasum, porrum* L. (Rost); *por*, roślina warzywna (1) : *S*Erapinum iest žiwicza [...] iest prawie woniey owey czebule podługowathey którą zowá łuk/ Polacinie porru^m *FalZioł* III 31b.

3. *Scilla maritima* L. (Rost); *urginia morska, bylina z rodzaju cebulica (Scilla), roślina trująca wykorzystywana w leczeniu chorób serca; scilla, squilla Mącz, Calep, Cn* (23) : Też gdy vwarzyłś

czebulę przereczoną [*myszq*]z miodem á z wodą/ á dałz lie napić/ tedy głos czyni dobry *FalZioł* I 133b, I 133a [2 r.], b [3 r.], c.

Zestawienia: »cebula mysza« (3): CZebula myfza ieft ciepła y fucha w trzecim ftopniu *FalZioł* I 133a, I 133a [2 r.].

»włoska cebula« (2): Też oleiek z włoskiey Czebule s przafnym miodem zmiefzany á na parfzywą głowę pomazany/ włoły vrafzcza/ y parchow niedopufzcza. *FalZioł* I 133b, III 2a.

»(za)morska cebula« [*szyk 6 : 5*] (11): Pieczona czebula zamorfka/ nietak ieft iadowita *FalZioł* I 133a, +4d, I 128d, 130d, 131a, 133a; Scilla, sive squilla, Morská cebulá. *Mqcz* 371d, 376d; *Calep* 954a [2 r.], 1002a.

4. *Citrullus Colocynthis Schrad (Rost)*; nie występująca u nas roślina z dyniowatymi owocami; *coloquintida FalZioł* (2) : Capitulum 3. o Czebuli albo oiablku Zamorskiem. *Coloquintida. FalZioł* III 3d, 5a.

5. *Lodyga podziemna, bulwa roślin cebulkowych; bulbus Mqcz, Calep* (1) : Bulbus [...] Wfzeliaką okrągłą cebula maiąca łupinę na wierzchiu. *Calep* 142a.

MM